

TU-91.1001 Kansantaloustieteen perusteet

Tentti 21.2.2014

Hannele Wallenius

Nimi ja opiskelijanumero: _____

Lukukausi, jona harjoitukset / harjoitustyö suoritettu: _____

Vastaa kysymyksiin annetun tilan puitteissa. Kirjoita selvällä käsialalla!!!

1. Alla olevassa artikkelissa kuvataan meneillään olevaa hintasotaa munien tuotannossa. Analysoi seuraavalla sivulla kysyntä-tarjonta-analyysiä käyttäen sekä munien hinnan laskua että mahdollista tulevaa munapulaa. Piirrä sopivat diagrammit analyysisi tueksi.

(8p)

Hintasota saattaa aiheuttaa munapulan syksyllä

Munien tuottaja ja pakkaaja Jukka Nikula sanoo, että liian alas painuneet munahinnat saattavat sulkea kanaloiden ovia. Siinä tapauksessa munapula uhkaa iskeä syksyllä.

Tilanne munabisneksessä on sotaisa. Suomessa syödään vuodessa 50 miljoonaa kiloa kananmunia. Nyt kaksi suurinta, Munakunta ja Munax, ovat sotajalalla. Aseina on tietenkin raha. Tuottajahintoja on laskettu muutamaankin otteeseen.

Mistäään munavuoresta tai ylituotannosta ei **Jukka Nikulan** mukaan ole kyse. Enemminkin kyse on siitä, että Munakunta on menettänyt asemiaan maan suurimpana munien tukkukauppana viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Nikula arvelee, että tämänhetkinen munien ylituotanto on vain muutaman prosentin luokkaa.

Hän myös muistuttaa, että pieni ylituotanto pitää pulan loitolla.

Varsinaista munavuorta ei kannata kammoksua ennen kuin tuotanto kiipeää kymmenen prosenttia yli kulutuksen.

Somerolaisen Munatukku Nikulan kautta menee myyntiin vajaa kaksi prosenttia Suomessa tuotetuista kananmunista. Ne myydään suoraan kuluttajille ja kauppoille.

Teemme myös niin sanottua takaovikauppaa. Myymme myös ruokapiireille, suoraan tuottajalta kuluttajille. Valikoimassa on myös luomumunia.

Jukka Nikula sanoo, että munahintasodan vaikutukset tulevat näkyviin ehkä syksyllä. Kanalanpito kulkee sykleissä. Yksi kana tuottaa munia vuoden verran.

– Kanojen vaihdon aikaan kanalanpitäjä päättää jatkaako vai lopettaako. Edessä oleva kesä ratkaisee paljon. Silloin tuottajan pitää arvioida

kannattaako panostaa edelleen munantuotantoon.
Millaiset ovat rehumarkkinat?

Nikula korostaa, että jos kovin moni päättää sulkea kanalansa tai vaikka vain pitää väli vuoden, on edessä munapula. Sitten ehkä hinnat markkinataloussääntöjen mukaan taas lähtevät nousuun.

Lasku liikkeelle viime vuonna

Kananmunien tuottajahinta lähti laskuun viime vuonna. Munalaadusta riippuen munapakkaamojen tuottajille maksama hinta on tippunut noin 10–20 senttiä kiloa kohti, Yle uutiset kertoo. Tuoreimman tilaston mukaan tuottaja saa munakilosta keskimäärin euron ja kymmenen senttiä.

Kananmunien tukkukauppaa hallitsevat Munakunta ja Munax. Molemmat mainitsevat hinnanalennusten syyksi munien ylituotannon.

Pakkaamot käyvät keskenään kovaa taistoa markkinaosuuksista, ja hintojen tippumista vieritetään kilpailijan niskaan. Munax syyttää markkinajohtaja Munakuntaa hintojen polkemisesta.

- Markkinajohtajan saalistushinnoittelu on aiheuttanut tukkuhintojen syöksymisen ja sitä kautta tuottajahintojen syöksykierteen, sanoo Munaxin toimitusjohtaja **Janne Torikka**.

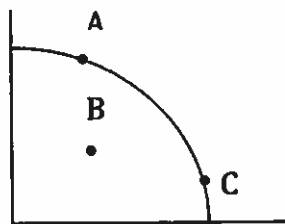
Munakunnan mukaan sen hinnoittelu on kilpailutilanteen mukainen. Munakunta katsoo Munaxin olevan vastuussa alan ylituotannosta ja lähettää kilpailijalle napakat terveiset.

- Ehkä olisi kannattanut jättää ne tuotannon lisäykset tekemättä, kun niille ei ole kysyntää, toteaa Munakunnan toimitusjohtaja **Jan Lähde**.

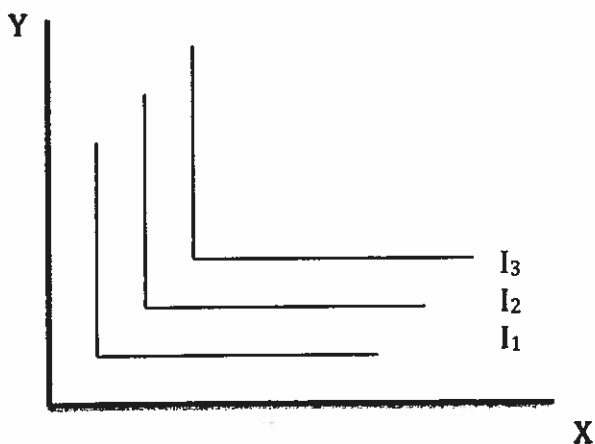
Yrittäjäsanomat 30.1.2014
toimitus@yrittajat.fi

2. Mitkä seuraavista väittämistä ovat tosia (T) ja mitkä epätosia (E)?
(8p)

- a) ____ Kysynnän lain mukaan tarjonta aina sopeutuu kysyntään.
- b) ____ Täydellisen kilpailun vallitessa yrityksen ei kannata mainostaa.
- c) ____ Automaattiset vakauttajat (automatic stabilizers) toimivat suhdanteita tasaavasti.
- d) ____ Suurtuotannon edut ovat välttämätön edellytys täydellisen kilpailun syntymiselle.
- e) ____ Kiinteiden valuuttakurssien vallitessa valuutan tarjontakäyrä on täysin joustamaton.
- f) ____ Rahan kysyntä kasvaa markkinakorkojen laskiessa.
- g) ____ Adam Smithin mielestä suhdannevaihtelujen tasaaminen kokonaiskysyntää lisäävästi/supistavasti kuuluu julkisen vallan tehtäviin.
- h) ____ Tuotantomahdollisuuksien käyrällä Pareto parannus tarkoittaa siirtymistä pisteestä A pisteeseen C.

3. Jos kuluttajan indifferenssikäyrät ovat alla kuvatun mukaiset, niin mitä voit sanoa näiden kahden hyödykkeen suhteesta? Anna esimerkki tämänkaltaisesta hyödykeparista.
(6p)

4. EU:n kysyntä musiikki-CD:lle on esitetty alla olevassa taulukossa:

Hinta (€/CD)	Kysyntymäärä (tuhansia/viikko)
3.65	500
5.20	450
6.80	400
8.40	350
10.00	300
11.60	250
13.20	200
14.80	150

Alalla toimii 1000 yritystä. Markkinoilla vallitsee täydellinen kilpailu. Ja kaikilla yrityksillä on sama kustannusrakenne, joka esitetty alla olevassa taulukossa:

Tuotanto (CD/viikko)	Rajakustannukset, MC (€)	Keskimääräiset kok. kustannukset, ATC (€/CD)
150	6.00	15.47
200	6.40	12.80
250	7.00	11.00
300	7.65	10.43
350	8.40	10.06
400	10.00	10.00
450	12.40	10.22
500	20.70	11.00

- Mikä on markkinahinta? (Vinkki: Muista yrityksen kustannusten ja tarjontakäyrän välinen suhde!) (3p)
- Kuinka paljon kukin yritys tuottaa? (3p)
- Kuinka paljon ylisuurta voittoa (economic profit) tai tappiota kukin yritys tuottaa? Mitä tapahtuu pitkällä aikavälillä näillä markkinoilla? (4p)

5. Alla olevassa uutisessa kerrotaan Björn Wahlroosin kielteisestä suhtautumisesta minimipalkkaan ja hintasääntelyyn yleisestikin. Millaisin talusteoreettisin argumentein voisit tukea Wahlroosin kannanottoa? Argumenttisi tueksi piirrä sopiva(t) diagrammi(t).

(8p)

Wahlroos: Minimipalkka on litistettävä torakka

Keskiviikko 11.09.2013

Minimipalkka, kuten hintasäätely yleensäkin, on todella huono idea. Se on torakka joka lopultakin olisi litistettävä, kirjoittaa Björn Wahlroos blogissaan ajatuspaja Liberan sivuilla.

Wahlroosin mielestä minimipalkka johtaa talouden vääristymiin, kilpailukyvyyn menetykseen ja ennen kaikkea työttömyyteen juuri niissä työntekijäryhmissä missä pysyvän syrjäytymisen vaara on suurin.

Wahlroosin mielestä synkkä selitys minimipalkka-ajatuksen kannatukselle on se, että he, joilla jo on työpaikka haluavat varmistua sen pysyvyydestä ja omasta palkkatasostaan.

"Sen he – tai oikeastaan heidän edusmiehensä – uskovat tekevänsä rajoittamalla heihin kohdistuvaa kilpailua. Kokeneen työvoiman pahin kilpailija on yleensä halvempi työvoima, eikä vain kaukomailla, vaan myös täällä koti-Euroopassa."

Wahlroosin mielestä perustulo ("kansalaispalkka") on minimipalkkaa valtavasti parempi tapa varmistua siitä, ettei kenelläkään mene liian huonosti.

Wahlroos lainaa Paul Krugmania ja kuvailee minimipalkkaa torakka-ajatuksiksi: "vaikka se on huuhdottu vessasta alas lukemattomia kertoja, aina se vaan pulpahtaa pintaan".

Björn Wahlroos on Sammon, Nordea Pankin ja UPM-Kymmenen hallitusten puheenjohtaja. Hän on myös Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA:n, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA:n ja Mannerheim-Säätiön hallitusten jäsen. Wahlroos on myös Hanken Svenska handelshögskolanin hallituksen puheenjohtaja, kuten myös Liberan hallituksen jäsen.

6. Lue alla oleva Helsingin Sanomien uutinen ja vastaa sen inspiroimana uutisen perässä oleviin kysymyksiin.

Reipas koronnosto vahvisti Turkin liiraa

30.1.2014 Minna NalbantogluHELSINGIN SANOMAT

Turkin liira vahvistui keskiviikkona sen jälkeen, kun keskuspankki oli nostanut korkoja huomattavasti odotuksia enemmän.

Keskeisin ohjaukorko nostettiin tiistaiyön hätäkokouksessa 10 prosenttiin aiemmasta 4,5:stä. Myös yliyön korot nousivat useita prosenttiyksikköjä.

Yleinen tulkinta oli, että keskuspankki sai reippaalla koronnostolla takaisin rapautunutta uskottavuuttaan.

Pollittisen kriisin pyörteisiin joutunut pääministeri **Recep Tayyip Erdogan** on vastustanut ankarasti korkojen nostamista. Hän pelkää sen kutistavan talouskasvua vaalivuonna.

Turkissa järjestetään maaliskuussa paikallisvaalit ja myöhemmin presidentinvaalit.

"Lyhyellä aikavälillä koronnosto voi hidastaa kasvua, mutta jos sillä saadaan palautettua sijoittajien luottamus, pitkällä aikavälillä vaikutus on myönteinen", arvioi varainhoitoyhtiö Taaleritehtaan Turkki-asiantuntija **Ari Metso**.

Vain tunteja ennen päätöstä Erdogan toisti jälleen vastustavansa korkojen nostamista. Hän on kuukausien ajan syyttänyt mystisiä "korkolobbaajia" pyrkimyksistä heikentää Turkkiä ja sen taloutta.

Koronnoston tärkein syy oli pyrkimys lopettaa liiran heikentyminen, sanoo ekonomisti **Heli Simola** Suomen Pankista. Liira on heikentynyt noin kymmenen prosenttia joulukuun alusta.

"Koronnosto tukee valuuttakurssia", Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitoksessa työskentelevä Simola toteaa. Sen pitäisi hidastaa valuutan heikkenemistä, kun sijoittajat saavat liiramääräisille sijoituksilleen paremman koron.

- a) Mallinna kysyntä-tarjonta-analyysiä käyttäen Turkin liiran vahvistuminen (havainnollista analyysiäsi diagrammilla).

(6p)

- b) Analysoi sitä, miten keskuspankin koron noston voidaan väittää heikentävän Turkin taloutta ainakin lyhyellä aikavälillä. Piirrä sopiva(t) diagrammi(t).
(8p)

7. Mitä tarkoitetaan finanssipolitiikan syrjäytymisvaikutuksella?
(8p)

8. Miksi EMU:n synnyttyä EU:ssa katsottiin tarpeelliseksi solmia kasvu- ja vakaussopimus. Selosta lyhyesti, mistä siinä sovittiin.
(8p)